

(isolator) med laškim in ogerskim uporom. Našemu ljudstvu, ako bi ne bilo zvestobe do svojega vladarja nosilo v srcu, ni bilo treba družega, ampak da k obojim upornikom pristopi, in bili bi se precej združili. Zvesti kranjski narod pa za tako nezvestobo nič ni vedil. (Živa pohvala.) Mi v naši deželi imamo pač tudi važne zasluge! Vselej smo storili vse radovoljno, da se je ohranila avstrijska država. Bojevali smo se s Turki; bojevali smo se s Francozi; bojevali smo se se z Lahi, in lahko se reče, da nikdar na nobenem bojišču ni padel nikakoršen madež na vojake, ktere je vlada jemala iz naše dežele. (Živa pohvala. Glasovi: prav dobro!) Iz vseh le-teh vzrokov, in tudi zato, ker, ako bi v naši deželi zares bilo še kaj moči, imele bi se hraniti za nenavadne prigodbe, pravim, za nenavadne prigodbe, ko bode naša država morala, da otme sama sebe, začeti morda tak boj, v katerem bode nakladala velike, nenavadne teže tudi nam, ki živimo na meji; zastran vseh le-teh vzrokov, moja gospôda! vam priporočam svoj nasvêt, kterege sem storil iz dobre misli, in upam, da odločeni odbor mojemu nasvetu podá razsodne besede v posamesnostih, da ga dopolni, kar bi mu še manjkalo podpore, ter potlej zopet položi pred zbornico. Samo v eni stvari zapuščam svoj prvi nasvêt, namreč v tem, ker sem bil svetoval, naj se izroči odboru petih poslancov. Primernejše bi se mi zdelo, da bi se tudi le-tá nasvêt izročil novčnemu odboru, kteri bi se lahko pomnožil, ako se namreč še nekoliko udov deželnega zbora izvoli va-nj, ali pa, ako bi odbor posebno izkušene može slavne zbornice povabil, naj hodijo v seje, kadar bode to posvetovanje na vrsti; saj tega tudi ne brani opravični red. Prosim toraj, naj se ne bi zdaj glasovalo o tem, ali se moj nasvêt izroči odboru petih poslancov ali ne, temuč še le potlej, ko bi ne bilo sprejeto, kar sem nazadnje priporočal, naj bi se namreč moj nasvêt podal novčnemu odboru. (Živa pohvala med zborniki in poslušavci.)

Iz deželnega zbora štajarskega.

Deželni zbor naš je v marsikteri stvari v prav svobodnem smislu pre naredil občinsko postavo. — Nasveta, naj se v šolah na kmetih uči tudi kmetijstvo in naj se v Gradcu napravi učilnica kmetijstva, sta bila deželnemu odboru izročena. — V seji 16. t. m. je prišel na vrsto g. Hermanov predlog o vpeljavi slovenskega jezika v šole in uradnije. Poročevavec deželnega odbora je rekel, da so želje štajarskih Slovincov zastran ravnopravnosti slovenskega jezika zraven nemškega v šolah in uradnijah pravične, da se v ljudskih šolah zraven nemškega uči tudi slovenski, da se pa tudi kancelijah uraduje po nemški pa slovenski. Na to se v vzdigne gosp. Herman in v temeljitem govoru, ki je skor 2 uri trpel, popisuje stan Slovincov na Štajarskem in kako se ravna s slovenskim jezikom v šolah in uradnijah, ki nikakor ni tako, kakor je g. Stremajer trdil; on (Herman) je Nemec, nemško izrejen in še le malo let na slovenskem Štajarskem; al on vidi, kako se godi z ravnopravnostjo slovensko; ne le ustava terja, da se vrlemu slovenskemu narodu v šolah pravica skaže, ampak tudi ozir na blagostan njih, ki izvira iz omike, ktero narod zajema le iz bukev, v njegovem jeziku pisanih in njemu razumljivih; ravno tako ima Slovenec pravico terjati, da uradniki ne govoré samo slovenski s Slovencom (saj bi drugač še ž njim govoriti ne mogli!), ampak da mu tudi dopisujejo v njegovem jeziku. Gosp. Herman nasvetuje potem: slovenski jezik naj bode na doljnem Štajarskem v ljudskih šolah edini učni jezik; nemški jezik naj se k večemu začne v 4. razredu učiti; vse gimnazije in realkein pa više šole na Štajarskem pa naj bodo tako osnovane, da se uči v

njih nemški in slovenski; v kancelijah na slovenskem Štajarju naj bode slovenski jezik edini uradni jezik. Zoper te pravične in nikakor prenapete terjatve so govorili le trije poslanci iz slovenskega Štajarja, gospodje: Löschnigg, Mulley in Karnitschnigg, ki trdijo, da s tem, kakor se zdaj ravna v šolah in uradnijah se upravičene želje njih rojakov popolnoma izpolnujejo. — Po malo besedah gosp. sporočevavca Stremajerja so padli predlogi Hermanovi in predlogi deželnega odbora so bili sprejeti.

Dopisi.

Iz Aleksandrije v Egiptu 12. marca. — g — — Iz „Novic“ sem zvedil, da ste imeli 8. sveč. zastran slovenskega jezika hudo pravdo. Ako je človek tako deleč od Ljubljane kakor jaz v Afriki, — ako tedaj iz velikega obzira gleda tako stvar, se res prečuditi ne more, da je taka pravda še mogoča! V Evropi je le ena omika (kulture) in to je evropejska; vsak narod je poklican k tej omiki, naj je Francoz ali Anglež, ali Nemec, ali Slovan in kdor si bodi. Narod deluje na narod. Tù ni nobene privilegije za ta ali uni narod; vsaka taka privilegija ali predprava enega naroda bi bila le krivica drugemu. Stopnje omike, res, da so različne; al stopnja viša v omikanem svetu ne more biti zatiravka nižje. Ko bi bil, na priliko, naš slovenski jezik dosihmal tiste pravice vžival kakor jih je vžival nemški v javnem življenji, vidili bi, kako veljaven bi bil povsod! Čuda je to, da se nekteri Nemci domá tako zlo košatijo s svojo narodnostjo; če pa pridejo na ptuje, se zatajijo in so radi — Angleži. Ni davno, kar je lesem prišel neki Nemec iz izhodnje Indije, — delal se je dolgo Angleža, naposled pa se je na limance vjel, da je iz Bremena domá. Kolikokrat sem na nemške trgovce v Liverpool ali London nemški pisal, pa prejel sem — francozk ali lašk odgovor. Sto družih izgledov bi še lahko naštel iz lastne skušnje, kako se po svetu godi, pa saj je to že preveč. Čeravno je resnica, da kupčija pozná vsak jezik, najbolj pa dnar in dobiček, se vendar veliki svet še ni odprl nemškemu jeziku, ampak le francozkemu ali angležkemu, v jutrovih deželah pa laškemu. S tem me pa nikakor ni volja, da bi tlač nemški jezik, ki nam odpira nemški svet, ampak le ošabnost nemškutarije bi rad, kakor Nemec pravi, zavrnil „an das rechte Mass.“ Če pa človeka kupčija veže s Hrvaško, Srbijo in drugim slovanskim svetom, si more človek le pomagati s slovanskim jezikom. Iz tega pa se vidi, kako treba je, da se naš slovenski jezik omikuje in obogatuje z slovanskimi besedami, ki so navadne tù in tam, in da se naši rojaki Kranjci ne krčijo, kakor polž v svojo hišo, v tako imenovano „kranjsko špraho“, ki je le pokvara čiste slovenščine. Nikar mi za zlo ne jemljite, da se Afrikanec vtika v vaše borbe, al nisem si mogel kaj, da bi ne črnil besede, ko sem bral iz vaše seje pravdo, ktera se daljnemu človeku res — smešna zdi. „Aber dadrum kene Feindschaft niche.“

Iz Zagreba 21. marca. A. K. — Iz raznih krajev Slovenije čitamo popise cerkvenih in društvenih svetnikov, ki se obhajajo v spomin prihoda sv. bratov Cirila in Metoda. Tukaj bomo praznovali tisočletnico še le 5. julija. V ta namen se bo osnoval v Zagrebu po predlogu gospoda velikega župana Iv. žl. Kukuljevića v sednici društva za povestnico jugoslovansko glavni odbor, v kterege bodo poslale svoje zastopnike vse tukajšne družbe, kakor: Dvorana, Streljana, Glasbeno društvo, pevsko društvo „Kolo“ itd. Tudi sl. magistrat bo napel vse sile in Zagreb bo pokazal, koliko premore. Matica ilirska bo skrbela za izdajo almanaha, glasbeni

zavod za slovansko cerkveno petje, in tako bi imelo vsako društvo svojo posebno nalogo. Zaključilo se je tudi, da se ima prositi Nj. uzeritost kardinal, naj bi dovolil pri slovesni službi Božji pevati sv. Evangelij v starem jeziku sv. solunskih bratov. — „Torbica“ bo zopet izhajala. Vse je že priredjeno, tiskala se bo v dr. Gajevi tiskarnici, in sicer v zveskih po tri pôle na enkrat, katerih prvi že pride pred Veliko nočjo na svitlo. Dobivala se bo v Ljubljani pri J. Giontini-tu; kdor bi jo pa želel naravnost iz Zagreba dobivati, naj izvoli pismeno se prijaviti gosp. Nikomedu Ravnika-ju, pravniku kr. akademije v Zagrebu, ki jo bo izdajal na svoje stroške. Cena ji bo 30 kr. za zvezek. Komur je bila všeč „Torbica“ v svoji prvotni obliki, ko je še v Ljubljani izhajala, si jo bo gotovo rad naročil. Duh ji bo slabodnji kakor poprej, ker tukaj se sme pisati marsikaj, kar bi bilo unkraj Sotle in Kupe misliti greh. Vsajena je tukaj na lepi gredici, v Ljubljani je bila „roža med trnjem.“ Če bo zadosti materialne pomoči, se bo razvijala „Torbica“ veselo v spodbudo naše mladine za blagor očetnjave. Kakor se vidi, je slovenska mladež čisto navdušena za to početje, timveč, ker so združeni z njim „nekteri spomini!“

V Gorici 16. marca. — Sinočna beseda v naši čitavnici je že zopet naše nade presegla. Imeli smo v prvo razun petja tudi govor in deklamacijo. Po vvodni pesmi in primernem predgovoru se je bralo poslovljeno pismo (obširna razprava v jeziku in kulturi) našega častnega uda, preuzvišenega gosp. škofa Strossmajerja (bral je gosp. Marušić). Deklamovala sta: prof. Solar „Svečan in cvetlica“ (žložil Podgorski) posebno dostojno, in pozneje gospodična Brenar (zrejenka uršulinarskega samostana ljubljanskega) kaj milo in gladko „zvon sile.“ — Že pohvaljena gospá Jegličeva je pela Hribarjevo „Ivanko Slovenko.“ *) Ne vemo, komu se imamo več zahvaliti, častiti gospej pevkinji, ki zná tako umetno vso milino in nježnost iz pesme izvleči, ali pa nadepolnemu skladavcu nepozabljivega „Slavčka“ (v Ipavi 8. sept. l. l.). Najpomenljiviši pa bilo je gotovo, viditi med pevci trdo Nemkinjo (Dunajčanko, ako se ne motim) gospó dr. Pogačnikovo. Pela je poprej sama, potlej v zboru (moškem) „bleško jezero“, ki je tako dopadlo, da se je moralo ponoviti. Občudovali smo ne le prečisti, krepki pa milorahli njeni glas, ampak tudi nje mični slovenski akcent. Čitavnica ji je za izkazano čast prisrčno hvaležna. Poslednjič sem dolžan omeniti še naš pomnoženi kor s svojim čeravno že čez 60 let starim pa vendar še vedno mladim basistom — zraven enim izmed najtrdnjih stebrov naše čitavnice — gosp. učiteljem Tomanom. Ako povem, da je kor sinoči samega sebe prekosil, bo dovolj. — Vse skupaj zaznamuje za Gorico orjašk korak.

Iz Ljubljane. Iz popisa opravil, ki jih je dovršilo tukajšno pravoznansko društvo v preteklem letu in ktere je naznanil gospod dr. Etb. Costa kot prvi tajnik v letnem zboru 13. t. m., se vidi, da društvo šteje že 138 udov, da knjigarnica njegova ima 467 zvezkov knjig, da stoji z 38 družbami, uradnijami in vredništvu v zvezi, in da je prvo leto izdala 10 zvezkov, ki obsegajo mnogo zanimivega blaga, ki je tudi drugod bilo zadovoljno sprejeto. „Vendar pa — pravi gospod dr. Costa — na koncu onega popisa — nismo še zado stili vsem nalogom, ki nam jih vleva §. 2 naših društvenih pravil; v pospeh slovenske pravoslovne termi-

nologije naj bi nam primogli možje, ki imajo v tem tečno vednost; tudi slovanskih pravoslovnih knjig in časopisov proznašamo še milo v zameni.“ Družba v dnarnih zadevah ni v zadregi. Za predsednika so bili svetovavec c. k. deželne sodnije gosp. žl. Strahl, za podpredsednika pa gospodje c. k. finančni svetovavec dr. žl. Kaltenegger in advokat dr. Zupan izvoljeni; vsi drugi upravniki so ostali. V tem zboru so bili za častne ude izvoljeni Njih eksc. c. kr. deželni poglavar gosp. baron Schloissnigg in pa gospoda dr. žl. Juli Wurzbach in dr. Schöppel.

— Za mestne odbornike so bili v 3. volitvenem razredu izvoljeni gospodje: Jož. Debevc, Jan. Horak, dr. Jož. Orel, Jož. Schwentner (vsi ti so bili že poprej odborniki) in pa gosp. dr. Etb. Costa; — v 2. razredu sta bila danes izvoljena gospoda dr. žl. Kaltenegger in dr. Miteis, gospoda Brolich in Seunig prideta jutri v ožjo volitev.

— Njih Veličanstvo cesar so gosp. Antona grofa Auersperga izvolili za c. kr. skrivnega svetovavca, s katero častjó je naslov ekselencije združen.

— „Beseda“ v čitavnici preteklo nedeljo je bila spet tako izvrstna in po nekterih novih rečeh tako zanimiva, da si pridržujemo obširniši popis za drugi pot.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Presvitli cesar bojo svoje potovanje, o katerem se že dolgo govori, nastopili 4. dne prihodnjega mesca; podali se bodo najpred v Dalmacijo in odtod še drugam; potovanje bo nek trpelo celi mesec. — Še ni duha ne sluha, da bi se deželnim zborom podaljšal čas čez 29. dan t. m. — V českem zboru je dr. Rieger nasvetoval, naj se voli odsek, ki bi prevdaril prošnjo do Nj. Velič. cesarja, da bi se še pred državnim zborom sklicali deželni zbori na Ogerskem, Hrvaškem, Erdeljskem in Beneškem, ki naj bi izrekli svoje mnenje o udeležtvu državnega zbora; al predlog ta je bil z 138 glasovi proti 63 zavržen. — 11. list „Glasnoše“ v ličnem „vencu slave“ našteva darove, ki jih je preuzvišeni gospod škof dijakovaški Strossmajer, utemelitelj jugoslavenske, ravno kar od Nj. Veličanstva potrjene akademije, podelil različnim slovstvenim narodnim napravam, in ki znašajo nad 125.000 gold. To je pač zaslužen „venec slave!“ — „Stimmen aus Innerösterreich“ pripovedujejo, da so cesar proti novemu škofu lavantinskemu lepo pohvalili Slovence, „ki so — to so nek lastne besede cesarjeve — se zdaj vendar nekako gibati začeli.“ Žalibog, da se to malo gibanje še od mnogih strani pisano gleda! — Na Poljskem se je boj nesrečno obrnil ustajnikom; če je res, kar poslednje novine pripovedujejo, je rusovska armada zmagala krdela Langievičeve, tako, da je Langievič bežal in njegova četa vsa razkropljena. Pravijo, da bo diplomacija mogla zdaj poljske zadeve v roke vzeti; al ruska vlada pravi, da je nikakor ni volja spuščati se v kake pogoje, dokler je še kak puntar na poljski zemlji. — O Garibaldi-tu pripovedujejo, da se je njegovo zdravje spet na slabo obrnilo. — Iz Carigrada se piše, da je laž, da misli turška vlada tri bojne krdela poslati na srbsko mejo. Turška vlada je sploh odpela napete strune; tako tudi ne bo naredila vojaške ceste in strelnic v Črnogori in hoče še celó potrditi mejo črnogorsko po pogojih od leta 1858. In kar je največe čudo, sultan sam hoče osebno se pomeniti s poslancom črnogorskima Matanovičem in Vaclikom, ki sta zdaj v Carigradu. Kaj tacega še ni svet doživel. Ravno to pismo pravi, da čedalje več Bulgarcev prestopa k katoliški veri.

*) Vesela prilika se nam s tem ponuja, da tudi mi donesemo svojo pohvalo vrlemu gosp. Antonu Hribarju, ki je navdušene besede domoljubne gospodične Ivanke Vipavske v lepo pesem, ki je za dvospev, moški zbor ali pa glasovir nedavno v prav lični obliki prišla na svitlo. Vred.